

Національна академія наук України
Інститут механіки ім. С.П. Тимошенка

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. директора інституту механіки
ім. С.П. Тимошенка НАН України
академік НАН України

Володимир НАЗАРЕНКО

«20» лютого 2024 р.

ПОЛОЖЕННЯ
про організацію освітнього процесу
в Інституті механіки ім.С.П.Тимошенка НАН України

Розглянуто Вченою радою Інституту механіки ім. С.П. Тимошенка НАН України
20 лютого 2024 р., протокол №2

Київ - 2024

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Положення про організацію освітнього процесу (далі - Положення) в Інституті механіки ім. С.П. Тимошенка НАН України (далі – Інституту), розроблене відповідно до Закону України «Про освіту», Закону України «Про вищу освіту», Закону України «Про наукову та науково-технічну діяльність», Статуту Інституту механіки ім. С.П. Тимошенка НАН України.

Положення є основним нормативним документом, що регулює діяльність Інституту з надання освітніх послуг зі спеціальності «Прикладна математика» на III рівні вищої освіти для здобуття ступеня доктора філософії.

Навчання в аспірантурі Інституту здійснюється за очною формою.

Навчання здійснюється за кошти державного бюджету, за кошти фізичних та юридичних осіб тощо.

Науково-освітня робота та викладання здійснюється державною мовою.

Організацію та супроводження освітнього процесу підготовки здобувачів ступеня доктора філософії реалізує Науково-методична рада забезпечення освітньо-наукового процесу Інституту (далі - НМР).

2. ОСНОВНІ ТЕРМІНИ, ПОНЯТТЯ ТА ЇХ ВИЗНАЧЕННЯ

У Положенні використовуються наступні терміни:

академічна доброчесність – сукупність етичних принципів та визначених Законами України «Про вищу освіту» та іншими законами України правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та наукових досягнень;

академічна мобільність – можливість учасників освітнього процесу навчатися, викладати, стажуватися чи проводити наукову діяльність в іншому вищому навчальному закладі (науковій установі) на території України чи поза її межами;

академічна свобода – самостійність і незалежність учасників освітнього процесу під час провадження науково-педагогічної, наукової та інноваційної діяльності, що здійснюється на принципах свободи слова і творчості; поширення знань та інформації, проведення наукових досліджень і використання їх результатів та реалізується з урахуванням обмежень, встановлених Законом України «Про вищу освіту»;

акредитація освітньої програми – оцінювання освітньої програми та освітньої діяльності Інституту за цією програмою на предмет: відповідності стандарту вищої освіти; спроможності виконувати вимоги стандарту та досягти заявлених у програмі результатів навчання;

вища освіта – сукупність систематизованих знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, інших компетентностей, здобутих у науковій установі у відповідній галузі знань за певною кваліфікацією на рівнях вищої освіти;

галузь знань – основна предметна область освіти і науки, що включає групу споріднених спеціальностей, за якими здійснюється професійна підготовка;

гарант освітньої програми (керівник проектної групи, керівник освітньої програми) – науково-педагогічний або науковий працівник, який має науковий ступінь та вчене звання за відповідною або спорідненою до освітньої програми спеціальністю, приймає безпосередню участь у забезпеченні якості підготовки за освітньою програмою;

Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система – система трансферу і накопичення кредитів, що використовується в Європейському просторі вищої освіти з метою надання, визнання, підтвердження кваліфікацій та освітніх компонентів і сприяє академічній мобільності здобувачів вищої освіти. Система ґрунтується на визначенні навчального навантаження здобувача вищої освіти, необхідного для досягнення визначених результатів навчання, та обліковується у кредитах;

здобувачі вищої освіти – особи, які навчаються в Інституті на певному рівні вищої освіти з метою здобуття відповідного ступеня і кваліфікації;

інститут (навчально-науковий інститут) – структурний підрозділ, що об'єднує відповідні відділи, лабораторії, науково-дослідні центри та експериментальні лабораторії, які провадять освітню діяльність і проводять наукові дослідження;

кваліфікація – офіційний результат оцінювання і визнання, який отримано, коли уповноважена установа встановила, що особа досягла компетентностей (результатів навчання) відповідно до стандартів вищої освіти, що засвідчується відповідним документом про вищу освіту;

компетентність – динамічна комбінація знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти; компетентності поділяються на:

компетентність інтегральна - узагальнений опис кваліфікаційного рівня, який виражає основні компетентнісні характеристики рівня щодо навчання та/або професійної діяльності;

компетентності загальні - універсальні компетентності, що не залежать від предметної області, але важливі для успішної подальшої професійної та соціальної діяльності здобувача ВО в різних галузях та для його особистісного розвитку;

компетентності спеціальні/фахові - компетентності, актуальні для предметної області та важливі для успішної діяльності за певною спеціальністю.

кредит Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (далі – **кредит**) – одиниця вимірювання обсягу навчального навантаження здобувача вищої освіти, необхідного для досягнення визначених (очікуваних) результатів навчання. Обсяг одного кредиту становить 30 годин;

ліцензування – процедура визнання спроможності юридичної особи провадити освітню діяльність за певною спеціальністю на певному рівні вищої освіти відповідно до стандартів освітньої діяльності;

науковець – працівник Інституту, який має вищу освіту та проводить фундаментальні або прикладні наукові дослідження і отримує наукові результати;

освітня діяльність – діяльність Інституту, що провадиться з метою забезпечення здобуття вищої освіти і задоволення інших освітніх потреб здобувачів вищої освіти;

освітня (освітньо-наукова) програма – система освітніх компонентів на відповідному рівні вищої освіти в межах спеціальності, що визначає вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочати навчання за цією програмою, перелік навчальних дисциплін і логічну послідовність їх вивчення, кількість кредитів, необхідних для виконання цієї програми, а також очікувані результати навчання (компетентності), якими повинен оволодіти здобувач відповідного ступеня вищої освіти;

освітній процес – це інтелектуальна, творча діяльність у сфері вищої освіти і науки, що провадиться в Інституті через систему науково- методичних заходів та спрямована на передачу, засвоєння, примноження і використання знань, умінь та інших компетентностей у осіб, які навчаються;

особа з особливими освітніми потребами – особа з інвалідністю, яка потребує додаткової підтримки для забезпечення здобуття вищої освіти;

програмні результати навчання – визначаються Стандартом вищої освіти спеціальності, професійним стандартом (за наявності) та Інститутом і є узгодженим набором тверджень, які виражають, що аспірант повинен знати, розуміти та бути здатним виконувати після успішного завершення освітньої програми;

результати навчання – знання, уміння, навички, способи мислення, погляди, цінності, інші особисті якості, які можна ідентифікувати, спланувати, оцінити і виміряти та які особа здатна продемонструвати після завершення освітньої програми або окремих освітніх компонентів;

спеціальність – складова галузі знань, за якою здійснюється наукова підготовка;

стейкхолдери (від англ. Stakeholders - зацікавлені сторони) освітньої програми – фізичні та юридичні особи, які мають зацікавленість в реалізації конкретної освітньої програми, тобто певною мірою залежать від неї та/або можуть впливати на її структуру, зміст та якість.

якість вищої освіти – відповідність результатів навчання вимогам, встановленим законодавством, відповідним стандартом вищої освіти та договором про надання освітніх послуг;

якість освітньої діяльності – рівень організації освітнього процесу в Інституті, що відповідає стандартам вищої освіти, забезпечує здобуття особами якісної вищої освіти та сприяє створенню нових знань.

Учасники освітнього процесу

Категорії учасників освітнього процесу:

наукові та науково-педагогічні працівники;

здобувачі вищої освіти;

фахівці-практики, роботодавці, які залучаються до освітнього процесу.

Науково-педагогічні працівники – це особи, які в Інституті провадять навчальну, методичну, наукову та організаційну діяльність.

Наукові працівники – це особи, які професійно здійснюють наукову діяльність і мають відповідну кваліфікацію незалежно від наявності наукового ступеня або вченого звання.

Здобувачами вищої освіти в Інституті є аспіранти.

Аспірант – особа, зарахована до Інституту для здобуття ступеня доктора філософії.

Рівні та ступені вищої освіти

Підготовка фахівців з вищою освітою в Інституті за освітньо-науковою програмою на третьому (освітньо-науковому) рівні.

Третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти відповідає восьмому рівню Національної рамки кваліфікацій. Він передбачає здобуття особою теоретичних знань, умінь, навичок та інших компетентностей, достатніх для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, оволодіння методологією наукової діяльності, а також проведення власного наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Ступені вищої освіти

Здобуття вищої освіти на кожному рівні вищої освіти передбачає успішне виконання особою відповідної освітньо-наукової програми, що є підставою для присудження відповідного ступеня вищої освіти.

Інститут здійснює підготовку фахівців з вищою освітою ступенів доктора філософії.

Доктор філософії – це освітній і водночас перший науковий ступінь, що здобувається на третьому рівні вищої освіти на основі ступеня магістра. Ступінь доктора філософії присуджується спеціалізованою вченою радою Інституту за результатами успішного виконання аспірантом відповідної освітньо-наукової програми та публічного захисту дисертації у спеціалізованій вченій раді.

Нормативний строк підготовки доктора філософії в аспірантурі становить чотири роки. Обсяг освітньої складової освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії становить 30-60 кредитів.

Відповідність освітніх послуг Інституту державним стандартам освіти визначається через ліцензування та акредитацію освітніх програм.

Стандарт вищої освіти – це сукупність вимог до змісту та результатів освітньої діяльності вищих навчальних закладів і наукових установ за кожним рівнем вищої освіти в межах кожної спеціальності.

Стандарти вищої освіти розробляються для кожного рівня вищої освіти в межах кожної спеціальності відповідно до Національної рамки кваліфікацій і використовуються для визначення та оцінювання якості змісту та результатів освітньої діяльності вищих навчальних закладів (наукових установ).

Стандарт вищої освіти визначає такі вимоги до освітньо-наукової та наукової програм:

- обсяг кредитів, необхідний для здобуття відповідного ступеня вищої освіти;
- перелік компетентностей випускника;
- нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання;
- форми атестації здобувачів вищої освіти;
- вимоги до наявності системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти;
- вимоги професійних стандартів (у разі їх наявності).

3. НОРМАТИВНЕ ТА НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Нормативне та навчально-методичне забезпечення освітнього процесу включає: освітньо-наукові програми, навчальні плани, робочі навчальні плани, індивідуальні плани навчальної та наукової роботи здобувачів вищої освіти, робочі програми навчальних дисциплін.

Освітньо-наукова програма третього (освітньо-наукового) рівня підготовки докторів філософії містить освітню та наукову складові. Обсяг освітньої програми визначається в кредитах ЄКТС. Обсяг одного кредиту ЄКТС становить 30 годин. Обсяг навчальних занять в одному кредиті ЄКТС навчальної дисципліни становить не менше 8 годин для третього (освітньо-

наукового) рівня вищої освіти за денною або дуальною формою здобуття вищої освіти. Розрахункове навчальне навантаження здобувача вищої освіти протягом одного навчального року за денною або дуальною формою здобуття вищої освіти становить 60 кредитів ЄКТС. Наукова складова освітньо-наукової програми передбачає проведення власного наукового дослідження та оформлення його результатів у вигляді дисертації відповідно до законодавства.

За відсутності чинного стандарту вищої освіти вказаної спеціальності освітньо-наукова програма Інституту розробляється з урахуванням вимог Національної рамки кваліфікацій.

Відповідальність за розроблення ОНП, добір науково-педагогічних працівників, моніторинг ОНП, внесення до неї необхідних змін покладається на проектну групу на чолі з гарантом ОНП. Вимоги до гаранта, його завдання, права й обов'язки визначено «Положенням про гаранта освітньо-наукової програми Інституту механіки НАН України», вимоги до проектної групи визначено «Положенням про проектну групу освітньої програми, робочу групу освітньої діяльності та групу забезпечення спеціальності в Інституті механіки ім. С.П. Тимошенка НАН України».

Розроблення проекту освітньої програми передбачає:

- формулювання проектною групою цілей освітньої програми, які відповідають місії та стратегії Інституту;
- вивчення проектною групою позицій та потреб заінтересованих сторін, тенденцій розвитку спеціальності, ринку праці, галузевого та регіонального контексту, а також досвіду аналогічних вітчизняних та іноземних освітніх програм;
- аналіз проектною групою вимог Національної рамки кваліфікацій;
- оцінювання проектною групою достатності ресурсів Інституту для її започаткування та успішної реалізації;
- визначення проектною групою профілю та змісту освітньої програми, до яких, зокрема, входять: формулювання компетентностей (інтегральних, загальних та спеціальних) та програмних результатів навчання, складання переліку освітніх компонентів ОНП, розроблення навчального плану та визначення загального бюджету часу - обсягу кредитів ЄКТС, необхідних для досягнення зазначених результатів.

Підготовлений проект освітньої програми подається на розгляд НМР.

Після розгляду і врахування пропозицій НМР проект освітньої програми оприлюднюється на сайті Інституту з метою громадського обговорення. Протягом визначеного НМР терміну для громадського обговорення здійснюється збір відгуків, пропозицій, рецензій тощо від зацікавлених сторін та їх опрацювання проектною групою. У разі їхньої відповідності цілям і місії освітньої програми, здійснюється доопрацювання проекту освітньої програми, яка повторно подається на розгляд НМР. Схвалена НМР програма передається

на розгляд Вченої ради Інституту. У разі позитивного рішення Вченої ради затверджена освітня програма вводиться в дію наказом директора Інституту та оприлюднюється на сайті Інституту.

На підставі освітньо-наукової програми розробляється **навчальний план**, у якому визначається перелік та обсяг навчальних дисциплін у кредитах ЄКТС, послідовність вивчення дисциплін, форми проведення навчальних занять та їх обсяг, графік навчального процесу, форми поточного і підсумкового контролю.

Перелік дисциплін навчального плану складається з двох частин – обов'язкової та вибіркової. Вибіркова частина навчального плану становить не менше 25 відсотків від загальної кількості кредитів. Зазначену частину навчального плану аспірант формує самостійно з переліку вибіркових дисциплін за встановленою в Інституті процедурою (див. «Положення про порядок вільного вибору вибіркових дисциплін здобувачами вищої освіти на третьому освітньо - науковому рівні»).

Навчальний план науково-освітньої програми погоджується НМР та після затвердження в установленому порядку вводиться в дію наказом директора Інституту та оприлюднюється на сайті Інституту.

Графік навчального процесу розробляється із врахуванням того, що навчальний рік в Інституті триває 12 місяців, включає осінній та весняний семестри та канікулярну відпустку. Канікулярний період на навчальний рік становить не менше 8 тижнів та не більше 12 тижнів.

Для конкретизації планування навчального процесу на кожний навчальний рік укладається **робочий навчальний план**, що затверджується директором Інституту та доводиться до відома аспірантів.

Робочий навчальний план формується на підставі навчального плану на наступний навчальний рік з урахуванням вибору аспірантами вибіркових навчальних дисциплін.

Основна мета, завдання (навчальні цілі), зміст навчальної дисципліни, результати навчання за дисципліною, співвідношення результатів навчання за дисципліною із програмними результатами навчання, критерії оцінювання якості знань аспірантів, визначаються у **робочій програмі навчальної дисципліни**, яка також затверджується у встановленому порядку та входить до обов'язкових матеріалів, які розміщуються на офіційному сайті Інституту.

Основним робочим документом аспіранта є **індивідуальний навчальний план**, що містить інформацію про аспіранта, перелік навчальних дисциплін, передбачених програмою підготовки, обсяги навчального навантаження аспіранта, результати навчання аспіранта при підсумковому контролі знань та під час атестації. В ньому зазначаються обов'язкові навчальні дисципліни, навчальні дисципліни Інституту та дисципліни вільного вибору аспіранта.

Дисципліни вибору аспіранта забезпечують виконання вимог варіативної частини освітньої програми й обираються аспірантом із навчального плану з урахуванням тематики дисертаційної роботи.

Обов'язкові та вибіркові навчальні дисципліни можуть вивчатися як в Інституті, так і в інших вищих навчальних закладах (зокрема закордонних).

Індивідуальний навчальний план аспіранта формується на кожний навчальний рік окремо (на наступний навчальний рік складається в кінці поточного).

4. МОНІТОРИНГ ТА ПЕРЕГЛЯД ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

Процес реалізації освітньої програми включає її щорічний моніторинг та перегляд з метою удосконалення, що передбачає часткове оновлення або модернізацію змісту ОНП.

Моніторинг ОНП здійснюють для встановлення досяжності визначених цілей та результатів навчання. Моніторинг щорічно здійснює НМР та гарант ОНП. Він передбачає: опитування учасників освітнього процесу, які задіяні в реалізації ОНП (здобувачі вищої освіти, науково-педагогічні працівники), опитування випускників, роботодавців та інших зовнішніх стейкхолдерів.

Оновлення ОНП передбачає внесення часткових змін до її структурних елементів, її цілей і програмних результатів навчання.

Підставами для оновлення ОНП є:

- результати моніторингу;
- пропозиції учасників освітнього процесу, які задіяні в реалізації ОНП;
- пропозиції випускників, роботодавців та інших зовнішніх стейкхолдерів;
- результати оцінювання якості ОНП;
- об'єктивні зміни інфраструктурного, кадрового характеру та/або інших ресурсних умов реалізації освітньої програми тощо.

Модернізація ОНП передбачає суттєве внесення змін до змісту ОНП, умов її реалізації, цілей ОНП та/або програмних результатів навчання тощо. Модернізована ОНП проходить затвердження в порядку, визначеному цим Положенням.

Примітка. Зміна назви (окрім помилок в назві) освітньої програми вважається процедурою запровадження нової освітньої програми.

Підставами для модернізації ОП є:

- незадовільні результати моніторингу ОП;
- негативна динаміка набору здобувачів ВО на навчання за цією ОП;
- висновки про недостатньо високу якість ОП за результатами її оцінювання відділом моніторингу якості підготовки фахівців;

- пропозиції стейкхолдерів щодо необхідності врахування змін, що відбулися в науковому професійному полі, змін на ринку освітніх послуг та/або на ринку праці;
- затвердження/оновлення Стандарту вищої освіти за спеціальністю, до якої належить ОП.

5. СИСТЕМА ВНУТРІШНЬОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Система внутрішнього забезпечення якості вищої освіти Інституту (далі – Система якості) являє собою сукупність змісту, форм, методів, технологій і засобів навчання, проміжного та підсумкового оцінювання якості професійної підготовки майбутнього фахівця.

Кінцева мета функціонування Системи якості – це забезпечення підготовки конкурентоспроможного випускника на ринку праці.

Основними принципами Системи якості виступають:

- відкритість усіх процесів, пов'язаних із наданням освітніх послуг;
- сучасність змісту, форм, методів і технологій навчання аспірантів;
- варіативність і гнучкість у реалізації освітніх програм;
- об'єктивність оцінок і суджень;
- практична спрямованість освітнього процесу, відповідність потребам ринку праці.

Внутрішня система забезпечення якості освіти реалізується через:

- постійне оновлення і удосконалення навчально-методичного забезпечення;
- розроблення та впровадження в практику освітньої-наукової програми і удосконалення та оновлення навчальних планів;
- внесення необхідних змін до змісту підготовки фахівців;
- упровадження інноваційних технологій і підходів;
- неперервне підвищення кваліфікації науково-педагогічного складу;
- забезпечення публічності інформації про освітні програми, ступені вищої освіти та кваліфікації;
- забезпечення дотримання академічної доброчесності працівниками Інституту та здобувачами вищої освіти, у тому числі створення і забезпечення функціонування ефективної системи запобігання та виявлення академічного плагіату;
- проведення зовнішнього аудиту щодо управління якістю, який здійснюють незалежні установи оцінювання та забезпечення якості вищої освіти.

Оновлення і вдосконалення навчально-методичного забезпечення реалізується через:

- оновлення робочих програм навчальних дисциплін з обов'язковим їх обговоренням на засіданнях із зазначенням ресурсів наявних у фондах бібліотеки (основної літератури, фахових періодичних видань, електронних, мультимедійних ресурсів тощо);
- оновлення і розроблення нових засобів діагностики навчальних досягнень (зокрема засобів проміжного і підсумкового контролю, атестації) для визначення результатів навчання.

Усі учасники освітнього процесу мають дотримуватись Етичного кодексу вченого.

6. ДОСТУП ДО ВИЩОЇ ОСВІТИ, ПРИЙОМ, ВІДРАХУВАННЯ, ПЕРЕРИВАННЯ НАВЧАННЯ, ПОНОВЛЕННЯ І ПЕРЕВЕДЕННЯ ОСІБ, ЯКІ НАВЧАЮТЬСЯ В ІНСТИТУТІ

Правила прийому на навчання до Інституту

Прийом на навчання до Інституту здійснюється на конкурсній основі відповідно до Порядку прийому на навчання до вищих навчальних закладів, затверджених центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки. Умови конкурсу повинні забезпечувати дотримання прав особи у сфері освіти. Відповідно до Порядку прийому на навчання до вищих навчальних закладів Вчена рада Інституту затверджує Правила прийому до Інституту, які оприлюднюються на офіційному веб-сайті Інституту.

Права та обов'язки осіб, які навчаються в Інституті

Особи, які навчаються в Інституті, мають право на:

- безпечні та нешкідливі умови навчання, праці й побуту;
- безоплатне користування бібліотеками, інформаційними фондами, навчальною та науковою базами Інституту в межах опанування обраної освітньої програми;
- забезпечення гуртожитком та цілодобовим доступом до нього на строк навчання у порядку, встановленому законодавством;
- участь у науково-дослідних роботах, конференціях, симпозіумах, конкурсах; представлення своїх робіт для публікації;
- участь у заходах з освітньої, наукової, науково-дослідної роботи, що проводяться в Україні та за кордоном, у встановленому законодавством порядку;
- участь в обговоренні та вирішенні питань удосконалення навчального процесу, науково-дослідної роботи, призначення стипендій, організації дозвілля, побуту, оздоровлення;
- участь у громадських об'єднаннях, діяльності органів громадського самоврядування Інституту;

- академічну мобільність, зокрема міжнародну;
- отримання соціальної допомоги у випадках, встановлених законодавством;
- академічну та соціальну відпустку відповідно до законодавства;
- участь у формуванні індивідуального навчального плану;
- трудову діяльність у позанавчальний час відповідно до законодавства;
- захист від будь-яких форм експлуатації, фізичного та психічного насильства;
- отримання стипендій особами, які навчаються в Інституті за денною формою, за рахунок коштів державного бюджету у встановленому законодавством порядку.

Особи, які навчаються в Інституті, **зобов'язані:**

- дотримуватися вимог законодавства, Статуту та правил внутрішнього розпорядку Інституту;
- виконувати вимоги з охорони праці, техніки безпеки, виробничої санітарії, протипожежної безпеки, передбачені відповідними правилами та інструкціями;
- виконувати вимоги освітньо-наукової програми та індивідуального навчального плану, дотримуючись академічної доброчесності та досягати визначених для III рівня вищої освіти результатів навчання. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:
  - самостійне виконання навчальних завдань, завдань проміжного та підсумкового контролю результатів навчання;
  - посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
  - дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
  - надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації;
- виконувати вимоги навчального плану в терміни, визначені графіком організації навчального процесу;
- відвідувати заняття відповідно до навчального плану та розкладу занять;
- своєчасно інформувати відповідального за аспірантуру у випадках неможливості через поважні причини відвідувати заняття, складати (перескладати) екзамени, заліки, контрольні роботи та ін.;
- дбайливо та охайно ставитись до майна Інституту (приміщень, меблів, обладнання, інвентарю, навчальних посібників, книжок, приладів тощо), а в разі спричинення матеріальних збитків - відшкодовувати їх; забороняється без дозволу відповідальних осіб виносити речі, обладнання з лабораторій, навчальних та інших приміщень.

За порушення академічної доброчесності аспіранти можуть бути притягнені до відповідальності шляхом:

- повторного проходження оцінювання (іспит, залік тощо) за умови дворазового перескладання;
- повторного проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми;
- відрахування з Інституту.

Аспіранти, які через поважні причини пропустили навчальні заняття, що потребують обов'язкового відпрацювання, повинні їх виконати у спеціально встановлений для цього час у визначеному порядку.

Аспірант, який через поважні причини не з'явився на заняття, повинен не пізніше наступного дня повідомити про це відповідального за аспірантуру і протягом трьох днів після виходу на заняття подати документи, що пояснюють причину відсутності.

Відрахування, переривання навчання, поновлення і переведення аспірантів

Порядок відрахування, переривання навчання, поновлення і переведення осіб, які навчаються у вищих навчальних закладах, а також порядок надання їм академічної відпустки визначаються положенням, затвердженим Міністерством освіти і науки України, та здійснюється відповідно до статті 46 Закону України «Про вищу освіту».

Відрахування аспірантів

Підставами для відрахування здобувача вищої освіти є:

- завершення навчання за відповідною освітньо-науковою програмою;
- власне бажання;
- невиконання індивідуального навчального плану;
- нерозпочате аспірантом навчання після зарахування протягом десяти днів за відсутності поважних причин;
- порушення умов договору (контракту), укладеного між Інститутом та особою, яка навчається, або фізичною (юридичною) особою, яка оплачує таке навчання;
- інші випадки, передбачені законодавством.

Відрахування аспірантів здійснюється наказом директора за поданням гаранта освітньої програми.

Особа, відрахована з Інституту до завершення навчання за освітньою програмою, отримує академічну довідку, що містить інформацію про результати навчання, назви дисциплін, отримані оцінки і здобуту кількість кредитів. Довідка видається за особистою заявою після підписання наказу про відрахування впродовж 10 днів за формою, що затверджена наказом

Міністерства освіти і науки України від 25 січня 2021 року № 102 (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 132 від 01.02.2021).

Переривання та поновлення навчання

Здобувач вищої освіти має право на перерву в навчанні (академічну відпустку) у зв'язку з обставинами, які унеможливають виконання освітньої (наукової) програми (за станом здоров'я, призовом на строкову військову службу й у разі втрати права на відстрочку від неї, сімейними обставинами тощо). Навчання чи стажування в освітніх і наукових установах (зокрема, іноземних держав) може бути підставою для перерви у навчанні, якщо інше не передбачено міжнародними актами чи договорами між вищими навчальними закладами. Особа, відрахована з аспірантури Інституту до завершення навчання за відповідною освітньою програмою, може бути поновлена на підставі діючого законодавства.

Академічні довідки, отримані здобувачами в інших вітчизняних закладах вищої освіти чи наукових установах розглядає предметна комісія Інституту та приймає рішення про їх зарахування.

Переведення аспірантів

На наступний курс навчання в межах освітньої програми наказом директора переводяться аспіранти, які повністю виконали вимоги навчального плану певного курсу, успішно склали всі екзамени і заліки.

У випадку тривалої хвороби в період заліково-екзаменаційної сесії та канікул за наявності відповідних документів окремим аспірантам може бути встановлений індивідуальний графік складання екзаменів тривалістю не більше місяця після початку наступного семестру.

Якщо цей термін є недостатнім для виконання індивідуального графіка, розглядається питання щодо надання академічної відпустки або призначення повторного курсу навчання.

7. АКАДЕМІЧНІ СВОБОДИ, ПРАВА І ОBOB'ЯЗКИ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ТА НАУКОВИХ ПРАЦІВНИКІВ

Права науково-педагогічних та наукових працівників Інституту

Науково-педагогічні та наукові працівники Інституту мають право на:

- академічну свободу, що реалізується в інтересах особи, суспільства та людства загалом;
- академічну мобільність для провадження професійної діяльності;
- захист професійної честі та гідності;
- участь в управлінні Інститутом, зокрема обирати та бути обраним членом Конференції трудового колективу, Вченої ради Інституту;
- обрання методів і засобів навчання, що забезпечують високу якість освітнього процесу;

- забезпечення створення відповідних умов праці, підвищення свого професійного рівня, організацію відпочинку та побуту, встановлених законодавством, нормативними актами Інституту, умовами індивідуального трудового договору та колективного договору;
- безоплатне користування бібліотечними, інформаційними ресурсами, послугами навчальних, наукових, спортивних, культурно-освітніх підрозділів Інституту;
- захист права інтелектуальної власності.

Науково-педагогічні та наукові працівники Інституту також мають інші права, передбачені законодавством і Статутом Інституту.

Академічні свободи науково-педагогічних та наукових працівників Інституту

Академічна свобода є суттєвою передумовою тих освітніх, науково-дослідних, управлінських та обслуговуючих функцій, які покладаються на Інститут.

Свобода в науковій і викладацькій діяльності є основним принципом Інститутського життя, а Інститут, у межах своєї компетенції, гарантує її дотримання і реалізацію. В Інституті забезпечуються такі академічні свободи:

- наукова творчість є фундаментальним правом кожного працівника;
- будь-яке наукове дослідження вільне від прихованого чи відкритого репресивного впливу бюрократичних, політичних, релігійних та фінансових директив, зокрема від адміністрації Інституту;
- наукові та науково-педагогічні працівники вільні у виборі теми дослідження, методів дослідження; власних міркувань і наявності різних думок щодо одержаних наукових результатів; у виборі місця здійснення наукової діяльності, яке обирається ними, виходячи із доцільності для дослідження;
- наукові та науково-педагогічні працівники вільні у виборі способів та засобів представлення результатів дослідження, мають право і рівний доступ до засобів та джерел інформації.

Обов'язки науково-педагогічних та наукових працівників

Науково-педагогічні та наукові працівники Інституту зобов'язані:

- забезпечувати викладання навчальних дисциплін освітньої програми на високому науково-теоретичному і методичному рівні;
- дотримуватися норм педагогічної етики, моралі, поважати гідність осіб, які навчаються в Інституті, прищеплювати їм любов до України, виховувати їх у дусі українського патріотизму і поваги до Конституції України та державних символів України;
- розвивати в осіб, які навчаються в аспірантурі Інституту, самостійність;

- формувати у здобувачів освіти критичне мислення, креативність, ініціативність і підприємливість, навички самопізнання, самоусвідомлення самоосвіти тощо;
- дотримуватися Статуту Інституту, законів, нормативно-правових актів;
- дотримуватися в освітньому процесі та науковій діяльності академічної доброчесності та забезпечувати її дотримання здобувачами вищої освіти третього рівня.

Дотримання академічної доброчесності науково-педагогічними та науковими працівниками передбачає:

- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації та власну педагогічну (науково-педагогічну, творчу) діяльність;
- контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти;
- об'єктивне оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти.

8. ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В АСПІРАНТУРІ

Організація освітнього процесу здійснюється на засадах особистісно зорієнтованого, діяльнісного, компетентнісного підходів спрямованих на реалізацію навчання.

Освітній процес в Інституті поділяється на такі складники:

- навчальні заняття (лекція, практичні заняття, консультація);
- самостійна робота;
- контрольні заходи.

Такі форми проведення занять сприяють формуванню навичок активної пізнавальної діяльності, загальних і спеціальних компетентностей.

На початку вивчення дисципліни викладач повинен ознайомити аспірантів з структурою, графіком навчального процесу; видами діяльності та кількістю балів, яку можна набрати за кожен вид навчальної діяльності при опануванні дисципліни.

Лекція – це завершений, науково обґрунтований і систематизований виклад навчального, наукового матеріалу.

Лекція є однією з основних організаційних форм навчальних занять, призначених для викладення теоретичного матеріалу, що формує у аспірантів знання з певної наукової галузі, визначає напрямок, основний зміст і характер усіх інших видів навчальних занять та самостійної роботи аспірантів з відповідної навчальної дисципліни.

Як правило, окрема лекція є елементом курсу лекцій, що охоплює основний теоретичний матеріал однієї або декількох тем навчальної дисципліни. Лекція повинна мати проблемний характер, передбачати інтерактивну взаємодію з аспірантами. Тематика лекцій визначається робочою програмою навчальної дисципліни.

Лекції проводяться науково-педагогічними співробітниками Інституту, як правило, докторами та кандидатами наук, а також провідними науковцями та спеціалістами.

Самостійна робота аспіранта є невід'ємною складовою освітнього процесу, що передбачає виконання аспірантом, запланованих завдань та сприяє послідовному виробленню навичок ефективної самостійної професійної діяльності.

Навчальний час, відведений для самостійної роботи аспіранта, визначається навчальним планом.

Зміст самостійної роботи з кожної навчальної дисципліни визначається робочою програмою навчальної дисципліни та відповідними методичними рекомендаціями.

Навчальний матеріал дисципліни, передбачений робочою програмою для засвоєння аспірантом у процесі самостійної роботи, вноситься для підсумкового контролю разом з навчальним матеріалом, що опрацьовувався під час аудиторних занять.

Консультація - це форма навчального процесу, під час якої аспіранти отримують відповіді на конкретні запитання, роз'яснення теоретичних положень або допомогу в практичних та індивідуальних завданнях. Вона може проводитися особисто або дистанційно, часто напередодні іспитів або для поточного коригування навчальної роботи.

Практичні заняття — це форма навчального процесу, де студенти під керівництвом викладача поглиблюють теоретичні знання та формують професійні вміння шляхом самостійного виконання практичних завдань. Практичні заняття дозволяють перетворити теоретичну базу на практичний досвід, необхідний для майбутньої діяльності.

Контроль результатів навчання – одержання інформації про динаміку, особливості та ефективність освітнього процесу.

Контроль результатів навчання поділяється на проміжний і підсумковий (екзамен або диференційований залік). Загальне оцінювання здійснюється на підставі суми результатів контролю знань проміжного і підсумкового контролю за 100-бальною шкалою (Табл.1).

За результатами проміжного контролю під час вивчення навчальної дисципліни аспірант може набрати до 60 балів включно. Розподіл кількості балів по видах занять вказано в робочій програмі (силабусі) навчальної дисципліни. Мінімальна кількість балів проміжного контролю, яка необхідна

для допуску до підсумкового контролю, вказана в силабусі кожної навчальної дисципліни. Аспіранти, які набрали менше мінімальної кількості, до підсумкового контролю не допускаються і це питання виноситься на розгляд керівництва Інституту.

Результати підсумкового контролю оцінюються в діапазоні від 0 до 40 балів включно. Аспірантам повідомляється орієнтовний перелік питань, які виносяться на підсумковий контроль та критерії оцінювання.

Аспірант, який не з'явився на підсумковий контроль без поважних причин, вважається таким, який одержав незадовільну оцінку

Результати проміжного та підсумкового контролю знань аспірантів зазначаються у відомості обліку успішності та в індивідуальному навчальному плані аспіранта.

Атестація здобувачів вищої освіти на третьому освітньо-науковому рівні

Здобувачі вищої освіти ступеня доктора філософії двічі на рік мають звітувати про хід виконання індивідуального плану здобувача з наступним затвердженням результатів на Вченій раді Інституту, додаючи письмовий звіт установленої форми.

Позитивна оцінка за результатами звітування здобувача є підставою для переведення його на наступний рік підготовки на підставі рішення Вченої ради Інституту, яке набуває чинності згідно з наказом директора Інституту.

Кваліфікаційна атестація є підсумковою формою контролю на третьому освітньо-науковому рівні

Обов'язковою умовою допуску до кваліфікаційної атестації (захисту дисертаційного дослідження) є успішне виконання здобувачем його індивідуального навчального плану та індивідуального плану наукової роботи.

Кваліфікаційна атестація здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії здійснюється разовою спеціалізованою вченою радою на підставі публічного захисту наукових досягнень у формі дисертації.

Публічний захист дисертації має відбутися до завершення терміну навчання в аспірантурі.

Порядок ліквідації академічної заборгованості

Академічна заборгованість з певної навчальної дисципліни виникає у разі одержання аспірантом незадовільного балу за результатами підсумкового контролю.

Аспіранти, які не виконали індивідуальний навчальний план за підсумками навчального року, вважаються такими, що мають академічну заборгованість.

Аспіранти, які одержали під час екзаменаційної сесії незадовільні оцінки (FX), мають право ліквідувати академічну заборгованість у встановлені строки.

Аспіранти, які не ліквідують академічні заборгованості у встановлені строки, відраховуються з аспірантури Інституту.

Перескладання екзамену (заліку) допускається не більше двох разів з кожної дисципліни.

Аспіранти, які навчаються в Інституті за державне (регіональне) замовлення і не ліквідували академічну заборгованість до початку наступного семестру, відраховуються. Такі аспіранти мають право на поновлення навчання в Інституті тільки за кошти фізичних (юридичних) осіб, за умови укладання договору.

Таблиця 1

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90 – 100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	64-73 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-63 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	0-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

9. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

9.1. Положення затверджується на засіданні Вченої ради Інституту та набуває чинності з моменту введення його в дію наказом директора Інституту.

9.2. Зміни та доповнення до Положення можуть вноситися наказом директора за рішенням Вченої ради Інституту. У такому ж порядку Положення скасовується.